Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

28.9.2022

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hallintovaliokunta@eduskunta.fi

Asia: HE 73/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Vammaisfoorumi ry kiittää hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta jättää kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 220 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä. Vammaisfoorumi ottaa hallituksen esitykseen kantaa eri tavoin vammaisten ihmisten näkökulmasta. Ohjenuorana Vammaisfoorumilla on perus- ja ihmisoikeuksien, erityisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 27/2016) kansallinen toimeenpano sekä laintasoisena voimassa olevan YK:n vammaissopimuksen näkyminen käytännössä.

Tavoitteena on uudistaa valtion viranomaisten palveluaikaa koskeva sääntelyä siten, että viranomainen voisi joustavammin kohdentaa palveluaikaansa asiakastarpeiden mukaisesti. Aukiolon käsitteen sijasta siirryttäisiin valtion viranomaisten nykyisen toimintaympäristön edellyttämään käsitteistöön. Uudistuksessa poistettaisiin niitä esteitä, joita nykyisestä aukiolosääntelystä aiheutuu palvelujen ja palveluverkkojen kehittämiselle.

Vammaisfoorumi muistuttaa YK:n vammaissopimuksen merkityksestä. Sopimus on voimassa laintasoisena. Huomioon otettavia artikloja ovat etenkin 3 artikla ”Yleiset periaatteet” sekä 9 artikla ”Esteettömyys”. YK:n vammaissopimuksen yleisiä periaatteita ovat muun muassa 3 artiklan kohta e) eli ”mahdollisuuksien yhdenvertaisuus” ja f-kohdan ”esteettömyys ja saavutettavuus”.

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta käsittelevässä 9 artiklassa todetaan seuraavaa: ”Jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Asetusehdotuksen mukaisen toimipaikkaperusteisen viranomaisjaon tai eri ryhmiin kuuluvien toimipaikkojen vähimmäispalveluaikojen muuttaminen

Toimipaikkojen aukiolo on merkityksellistä useille vammaisille ihmisille. Se on esteettömyys- ja saavutettavuuskysymys. Lisäksi kysymys on vammaisten ihmisten tosiasiallisesta mahdollisuudesta asioida viranomaisissa tavalla, joka on heille esteettömin ja saavutettavin. Yhteispalvelupisteet ovat paikallisesti vammaisille ihmisille merkityksellisiä neuvonnan ja ohjauksen takia. Sosiaalipalvelu- ja sosiaaliturvalainsäädäntö on luonteeltaan kovin pirstaleista ja oikean viranomaisen tavoittaminen esimerkiksi syrjintäkysymyksissä voi olla vaikeaa. Lisäksi vammainen ihminen voi tarvita teknistä apua tai tukea valituksen tai kantelun laatimisessa, asiakirjan tulostamisessa tai lähettämisessä oikealle viranomaiselle.

Digitaalinen asiointi ei ole mahdollista kaikille. Osa vammaisista ihmisistä jää digitaalisten palvelujen ja asioinnin ulkopuolelle muun muassa siksi, ettei heillä ole tarvittavia laitteita tai apuvälineitä tai taitoja käyttää kyseisiä palveluja tai palveluiden saavutettavuudessa on puutteita. Tällöin vaihtoehtona tulee olla mahdollisuus asioida paikan päällä, puhelimitse tai esimerkiksi sähköpostin kautta. On välttämätöntä, että viranomaisten aukioloajoista tiedotetaan saavutettavasti ja monikanavaisesti. Tiedon tulee olla saatavilla useilla eri tavoilla. Yksittäisten vammaisten ihmisten kohdalla tulee tarvittaessa ottaa huomioon ja toteuttaa myös kohtuulliset mukautukset yhdenvertaisuuslain mukaisesti.

On huomattava, että vammaisuus on yhdenvertaisuusvaltuutetulle tehtyjen syrjintäilmoitusten määrien valossa suurimpia syrjintäperusteita. Lainsäädännön kautta on perusteltua varmistaa, että vammaiset ihmiset saavat yhteyden viranomaisiin esteettömästi ja saavutettavasti.

Muuta

Esityksen mukaan valtion palveluiden saatavuus tulee järjestää ja valtion yksiköt ja toiminnot sijoittaa siten, että ne vastaavat eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen. Tämä edellyttää palveluiden saatavuutta ja yksiköiden ja toimintojen sijoittumista koskevien päätösten tekemistä siten, että yhdenvertaisuus, kielelliset oikeudet ja muut perusoikeudet toteutuvat. Pidämme tärkeänä nimenomaan erityisryhmien tarpeita ja esimerkiksi kielellisten oikeuksien kohdalla viittomakielisten ja puhevammaisten ihmisten oikeuksia yhdenvertaisiin palveluihin.

Esityksessä todetaan, että perustuslakivaliokunta on lisäksi korostanut huomion kiinnittämistä maan eri osissa olevien ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja. Suurelle osalle vammaisista ihmisistä esimerkiksi julkisen

liikenteen käyttö on hankalaa tai mahdotonta, eikä heillä ole läheskään aina mahdollisuutta oman auton käyttöön, jolloin palvelujen sijainnilla on erityistä merkitystä. Kannatamme julkishallinnon tilayhteistyötä ja muuta asiakasyhteistyötä, jossa huomioidaan myös kuntien palvelut.

Lisätietoja

Vammaisfoorumin puheenjohtaja Näkövammaisten liiton järjestöjohtaja Sari Kokko
050 401 5802, sari.kokko@nkl.fi

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko	Anni Kyröläinen
puheenjohtaja	pääsihteeri